

FEJÉRMEGYEI NAPLÓ

Előfizetési árak:
1 évre 12 kor., 1/2 évre 6 kor., 1/4 évre 3 kor.
Egyes szám ára 10 fill.

Felolós szerkesztő:
BILKEI FERENC.

Megjelenik: kedden, csütörtökön és szombaton este.
Szerkesztőség és kiadó-hivatal: Szent-István-tér 1.
Egyes számok kaphatók: a dohánytösdékben.

„A Ne temere.”

Irta: Zaika László dr.

Legutóbb kimutattam, hogy a „Ne temere” rendelet kibocsátását az egységes kath. házassági jog megalkotása indokolta s távol áll tőle a protestánsok megtámadásának szándéka.

Mégis akadnak, akik a törvényhatósági termekben és újságcikkekben azzal tüzelnek a „Ne temere” ellen, hogy a pápa a rendelet kibocsátásával túllépte hatáskörét s megsértette a magyar közjogot, hogy megtámadta a felekezettek házassági jogát s megsemmisítette a lelkiismereti szabadságot.

Súlyos vádak ezek s ha igazak volnának, a nagy Pázmány nyomán elsősorban maguknak a katolikusoknak kellene sikra szállniok a magyar közjog védelmére, s maguknak a katolikusoknak is követniük kellene őseik példáját, akik segítettek megalkotni a protestáns autonómiát s törvénybe iktatni a lelkiismeretszabadság elvét.

Ha azonban a jog szemüvegén át nézzük ezeket a vádakokat, megkönnyebbülve látjuk, hogy mint zsongorodnak azok össze s miként válnak lassankint semmivé.

Az államhatalom soha sem vonta kétségbe, s ezt tenni nem is áll módjában, az egyháznak azt a jogát, hogy a házasság egyházi jogrendjét a maga hitelvi álláspontjának s a kereszténység érdekeinek és szükségleteinek megfelelőleg szabályozhatja. Ezt írja dr. Kérészy Zoltán a „Ne temere” rendeletről szóló könyvében. S ha ez áll a világegyház szempontjából, mennyivel inkább áll ez a magyar jog szempontjából, mely az „egyházi” házasságot teljesen vallási tere szorította s a lelkiismeret körébe utalta. A ma-

gyar egyházpólitikai törvényeknek ugyanis egyik sarkalatos alapelvét képezi az egyház szabadságának biztosítása a vallás és erkölcsöt érintő, illetve az egyházi jogélet terére eső ügyeknek szabályozása tekintetében. „Mídon mi a házasság jogrendjét annak egyházi rendjétől szelválasztjuk, az egyházi szabadságnak igazi érvényesülését is lehetővé tesszük”, mondta Szilágyi Dezső 1894. február 24-én. Míg az állam az egyház házassági rendjét a maga jogrendjébe felvette, az egyház feszélyezve volt az állami jogok és szempontok által s ebben talált megokolást, hogy saját jogrendjének negligálásával Magyarországon a protestáns lelképásztor előtt kötött klandesztni vegyes házasságot is érvényesnek ismerte el, addig ma ezen szempontok nem feszélyezik, mert a házasságnak egyházi szabályozása az állami jogrendben nem bír jelentőséggel. Ma a protestáns lelkész előtt kötött házasságot az állam sem ismeri el törvényesnek.

A mídon a házassági jogról szóló törvény is kimondja 149. §-ában, hogy ezen törvény a házasságkötésre vonatkozó vallási kötelezéseket érintetlen hagyja, nem lehet mondani, hogy a vallási kötelezéseknek a „Ne temere” által történt megállapítása s megkivánt teljesítése a magyar közjogba ütökzik.

De a „Ne temere” ép oly kevésbé érinti a felekezeti házassági jogát és a lelkiismeret-szabadságot. A rendelet maga kimondja, hogy a nemkatolikusok ha egymás közt könék házasságot, sehol sincsenek kötelezve a házasság katolikus formájának megtartására. Tiszteletben tartja a lelkiismeret-szabadságot is, mert nem követeli, hogy a nem katolikus fél meggyőződésével ellenkező katolikus vallási cselekményt végezzen, vagy ilyenl csap passivise is jelen legyen. A „Ne temere” csak jogi formát rendel,

mely abban áll, hogy a házasulandók a kath. plébános kérdésére két tanu előtt külön-külön kijelentik, hogy ők egymással házasságot akarnak kötni. S habár az egyház ezen jogi formát a tisztán katolikus házasságot megkötésénél vallási szertartásokkal, imádásokkal és áldásokkal veszi is körül, a vegyes házasságnaknál mellőzi a szertartásokat, amelyek talán ellenkezének a nem katolikus fél vallási meggyőződésével. Egy pusztán jogi aktus követelését nem lehet a lelkiismeret szabadság sérelmésnek minősíteni. Az egyház a szertartásokat még a reverzállissal kötött vegyes házasságnaknál is mindig csak a nem katolikus fél külön kérésére alkalmazza. Mivel tehát a „Ne temere” az egyházi szabadságot nem sérti, a protestánsok tiltakozását és a törvényhatóságok feliratozását jogilag megokolni nem lehet. S ha mégis akadnak, akik a felekezeti béke megzavarása miatt aggodnak, azok a béke megzavarását ne a katolikusok, hanem a protestánsok részén keressék. A katolikusok méltán elvárhatják, hogy szabadságaik tiszteletben részestüljenek s ellenük jogtalan izgalmak ne támasztassanak. Nem az egyház veszélyezteti a felekezeti békét, mídon a vallási élet terén a maga eszközeivel hívének szívében erőit a hitet és az egyházhoz való ragaszkodást, hanem akik ebben az egyház munkáját akadályozni akarják.

A „Ne temere” által létesített egységes házassági jogot is eszköznek tekintjük az egyház belső erejének növelésére. Tudjuk, hogy tulajdonképpen ez fáj a protestánsoknak, mert azon léves véleményben vannak, hogy a katolikusok hitének és egyházukhoz való ragaszkodásának erősödése nyomás a protestánsokra. Ha ez nyomás, akkor ez csak nemes értelemben vett nyomás lehet, mely arra irányul, hogy versenyre kelve iparkodjanak ők is hivaikben a természetfölötti

Az inkvizíció.

Mi a valóság a sok hazugság között?

Irta: Petrányi Ferenc tanítóképző-intézetű tanár.

— A „Fejérmegyei Napló” tárcája. —

Hogyan tárgyalnak a kérdésről?

Rémséges börtönök . . . kámzsás barátok, kik elevenen nyúznak szerencsétlen nőket, gyermekeket, . . . óriási üstök, melyekben emberhus süstörög, lobogó máglyák, melyek körül az inkvizíció hóhérai, mint vérszomjas kannibálok ujjongnak az emberi áldozatok halálhőrgéseim! Borzalmas autodafék . . . szerencsétlen zsidók és mórrok, kiknek kiütődése után és az inkvizíció gyűlölt munkája nyomán Spanyolországra a szellemi sötétség éje borult és mindez a római pápa parancsára s a katolikus egyház nevében és szellemében! . . . Így képzelik az inkvizíciót! Erről irnak gondolathijas riporterek, erről szónokolnak a népet mentő és elveket plántáló agitátorok, erről beszélnek a színházban és moziban, ezt lehet látni panorámákban, hol a népszerűsített

tudomány csekély pénzért még ráadásul egy-egy ajándéktárggyal is szolgál a szellemi élvezetért. Szerencsére azonban ez az inkvizíció legnagyobb részét beteges képzeletnek szűlőttje, rémregények tárgya, a vastag tudatlanságnak és vak gyűlöletnek agyarkodása a katolikus egyház ellen. Az inkvizíció, melyről az igazságos történelmi kritika beszél, melyről elfogulatlan tudósok, protestánsok és katolikusok tudnak, egészen más. Soha, semmiféle történelmi kérdésben ennyi és ily boszantó tudatlansággal, ekkora felületességgel és ennyi rosszakaratu ferdítéssel nem találkozunk. Igen nagy része azoknak, kik az inkvizíciót a katolikus egyház gyalázására ajkukon hordják, vagy pennájuk hegyére veszik, azt sem tudja mikor, hol szerepel az inkvizíció.

Sokan csak annyit tudnak róla, hogy az inkvizíció illik felhozni akkor, amikor az ember a „klerikalizmus és ultramontanizmus” ellen akar rugaszkodni.

Nagyon időszerűnek látszik, ha ezt a kérdést, melyről még közkezen forgó lexikonok és tankönyvek is olyan tájékozatlansággal és rossz akarattal irnak, melyről sok nagy munka jelnt meg, — amelyekhez azonban az érdeklődők legnagyobb része hozzá nem jut, — egészen tárgylagos megvilágításban tárjuk fel.

Mi a katolikus elvi álláspont?

Nem védelmezni akarjuk az inkvizíciót és annak esetleges visszaéléseit vagy egyeseknek, fentartás nélkül előre is elítéljük a kegyetlenségnek minden egyes bebizonyított tényét!

De a katolikus egyházat sem akarjuk az inkvizíció címén ellene intézett támadásokkal szemben megvédeni! Védelemre nem szorul. Az egyháznak e téren nincs mitől tartania; annyit előre jelezhetünk, hogy ami gáncsolandó van az egész dologban, az nem írható az egyháznak számlájára. Mint sok más kérdésben, ugy ebben is legjobb védelme a katolikus egyháznak a történet hi elbadása. Akit az elfogultság egészen el nem vakít, az levonja a tényekből és azok bírálatából a következtetéseket s az igazság barátai azok alapján hálával fognak tekinteni az egyházra, semhogy követ vessenek reá. Az egyház e téren is a jog, az állami rend s a társadalom igazi érdekeit szolgálta.

Természetesen sokan az igazság világos látása mellett is gyalázkodnak; de hát az ostobaság ellen nincs patikaszer. A rosszakaratuakat pedig talán épen az igazság világos látása teszi dühösekké. Erről már igazán csak ők tehetnek.

A következőkben inkább azon elvekről lesz szó, melyek szerint az inkvizíció a maga egészé-

SÖVEGJÁRTÓ JÁNOS

VASZON, ASZTALNEMŰ ÉS ÁGYNEMŰEK ÁRUHÁZA, SZÉKESFEHÉRVÁR,
— BARÁTOK ÉPÜLETE, AZELŐTT ÖZV. HANEL ANTALNÉ-FELE ÜZLETHELYISÉG. —

Mai lapunk 4 oldal.

0000097

hitet öregíteni s a vallásos intézményekhez való ragaszkodást erősíteni. Erre van ma szüksége a katolikusoknak s még inkább a protestánsoknak, mert népünkben a természetfölötti értékek kicsinylésével túllengővé lett az anyagiasság. Ezt nem tiltakozásokkal és placetumokkal lehet orvosolni, hanem a vallásos hit ápolásával. Ezen felfogásban szívesen osztoznak a protestánsok jelesebbjeivel: a Tisza Istvánokkal, Prónay Gáborokkal, Darányi Ignácokkal, Bernát Istvánokkal sőt Zsilinszky Mihállyal is, a protestáns irodalmi társaságban mondott beszéde után.

Hitében megfogytakozott társadalom, legyen az akár katolikusok, akár protestáns, nem teljesítheti a vallásérköcs terén azt a hazafias misziót, melyet tőle a nemzet méltán elvár. Hazafiasan cselekednek tehát a protestánsok ha nem vetnek lépten-nyomon gáncsat a katolikusok hitet öregítő munkájának, hanem saját körükben maguk is iparkodnak, hogy a magyar haza határai között katolikusnak és protestánsnak egyaránt ismét erős vára legyen az Isten.

Adriai képek.

(Folytatás.)

Tersato.

Régi várromok költészeté, egybefonódva az örök nőiesség idealizált tisztelétének, Szűz Mária tisztelétének megvigasztaló s fölemelő hangulatával, vesz lelkünkön erőt a tersatoi hegyorom legendás földén.

Regényes sziklavilág övezi a csonka kupot, melyen egymással összenéznek az olygarcha Frangepánok saszéke és az áhítatos Ferenc-rendieknek a boldogságos Szűz tisztelétére égre-emelkedő temploma.

A terjedelmes vár a hegyorom nyugati élére helyezkedik, uralkodva az alatta elterülő kikötővárosban s a Fiumara folyó regényesen kanyargó völgyén.

Hatalmas boltíves kapu torkollik elének, a fölébe épített négyoszpú torony góthives ablakain át karsu ciprus integet felénk. Megilletődve lépünk be rajta.

Arra Fiume felé 3 nyílású ágyutorony könyöklő ki a szikla párkányára, benne a Frange-

ben s a felhánytorgatott kifogások megítélendők. Az események aprólékos előadásától tartózkodunk, kivéven ott, hol az intézmények kifejtését más-különbben megérteni alig lehet. Hogy elfogultsággal ne vádolhassanak, különösen gondot fordítunk arra a tényre, hogy az elvi kérdéseknél a legkiválóbb *protestáns* tudósok véleményét eset-ről-esetre feleltsük.

A kétféle inkvizíció

Kétféle inkvizíciót ismerünk: *egyházi és spanyol inkvizíciót*. A kettő, működésének idejét, célját, eszközeit és eredményeit tekintve egymástól élesen megkülönböztetendők. Az egyik — az egyházi — a 13. században alapított, tulajdonképeni működésének tere Franciaország déli és Olaszország északi része, célja megtisztítani e vidékeket a forradalmi jellegű eretnekségektől.

A másik — a spanyol inkvizíció — a 15. század végén állítottatott fel, megteremtője a spanyol államhatalom, főképp Spanyolországban működött, célja volt a hatalmukban féltékeny titkos zsidók és morok uraimának megtörésével a spanyol nemzeti és vallási egység megmentése. Az ellenvetések legnagyobb része a spanyol inkvizícióra vonatkozik annyira, hogy igen sokan az inkvizíció említések kizárólag a spanyol inkvizícióra gondolnak. Szóljunk mindkettőről. Minthogy az egyházi inkvizíciót korántsem éri annyira vád, mint a másikat, figyelmünket különösen erre, a spanyol inkvizícióra fordítjuk. Nem hallgatunk el semmit s mivel a kérdést oly sok oldalról tárgyalták, a lelkiismeretes, pontos idézésre különösen ügyelünk.

Egyházi inkvizíció.

Inkvizíció latin eredetű szó; vizsgálatot, jelen esetben hitnyomozó törvényszéket jelent. Az egyházi hitnyomozó törvényszékek, mint teljesen kifejlett intézménnyel a 13. században találkoznak. Hogy felállításának okaival és körülményeivel közelebbről megismerkedjünk, meg kell röviden

pánok rozsdától megzöldült ágyuja, a kaputorony-nak borától elgörbített ércsarkányán kívül jóformán az egyetlen Frangepán emlék.

A Fiumara völgyére méreteiben hatalmas gömbölyű torony néz ki, oromdíszt az építő Caecilia Metella római sírjáról másolta, talán jelképeül annak, hogy mellette, görög attikás kápolnában a napoleoni idők hős tábornagya s annak ivadékai alusszák örök álmukat.

A trón iránti hűség s a harci vitézség víva érdemek büszke jelképeül mered égnek a sírkápolna előtt — Napoleonnak, a consulnak a marengoi harctérről elfoglalt diadalmi emlékoszlopa. . . .

A sírkápolnától jobbra rombadőlt oromfalat támasztó torony kerék szobájában harcokban tépett lobogók, Napoleonról, a XIX. század véres üstökösétől elhódított zászlók dicsérik a sírkápolna fehér márvány sarcofagja alatt nyugvó grf. Nugent tábornagy emlékezetét.

A kerék torony alatt sötét kazamatták, kintő kamarák; a várfalak körül rozmarin és ciprus, a falak időverte sebeit elfedő borostyán, szelíd olajfák és granátalmák közt szerényen húzódik meg a vár tömör falai mellett filigranságában feltűnő kis villa, a sziklafészek egyedüli lakható helye; az öreg kastélyfelügyelő, ki elmutogatja a várat, művészileg keverve német, olasz és francia nyelvet, lakik benne . . .

Hol vagytok büszke Frangepánok, kiknek köszönheti egy királyunk életét? Tengeremléki házatoknak a lérték tullekedő népe neveteket ki sem ejti többé: de fennmarad a valláshoz fűződő legendák hívei s burái előtt.

A XIII. század végén épült a várkastéllal versengő templom a Míliós és Márton grófok hitbuzgóságából. 1291 év május 10 ének éjszakáján angyalok hozták el Názárethből a boldogságos szűz házat, a légen át, tengerek fölött. A két Frangepán testvér követeket küldött a Szentföldre, megtudni, hogy csakugyan a názáreti szent ház települt-e meg sziklás hazájukban s talán ez a kétkedés okozta, hogy a Szent Házat angyalok tovább vitték az olaszországi Loretoba, ahol óriás dóm falainak örzében a hívők ezrei zarándokolnak hozzá mind a mai napig.

A szent ház tersatoi menedékének emlékére építették a Frangepán testvérek a fogadalmi templomot. Külsőjét újítások folytán, a XVIII.

emlékeznünk azokról az *eretnekekről*, kiknek megfektetésére az egyház és állam szükségének tartották az inkvizíció felállítását.

Középkori eretnekségek.

A manicheus eretnekség, mely Kr. u. a 3. században keletkezett, a római császárok üldözése dacára nem pusztult el, tovább lapangott s a 12. és 13. században újabb kiadásban albiak, katarok eretneksége elnevezés alatt jelentkezett Franciaország, déli Olasz- és Spanyolország északi részén. Evvel az eretnekséggel szemben minden időben a legszigorubb eljárást találjuk. Már 296 ban Diocletianus és Maximianus pogány császárok kényszerítik őket eretnekségük elhagyására; az engedelleneket különféle büntetik, vezetőiket máglyán égettetik el. Honnan e szigorúság épen ezekkel szemben a jogtisztelő római államban? Az államhatalom meg volt győződve ez eretnekségrendkívül veszedelmes voltáról. Nem csoda! Ezeknek és a középkori rájongó eretnekségeknek tanítása, vagy kifejezeten vagy szükségszerű következményeiben *forradalmi* jellegű volt. A kereszténység, islam és a zsidóság tanításával az alapon sem volt közös; szerintük *két Isten van*, jó és rossz, a jó Isten teremtette a lelket, a rossz az anyagot. Jézus nem Isten. Az anyag minden rossznak forrása; ezért szabadulnunk kell az anyagtól. Tilos a hussal, tejjel, tojással való táplálkozás; bort nem szabad inni; állatot nem szabad megölni, sem növényt a földből kitépni (ez fáj a növénynek!). Kárhóztatták a házasság intézményét s ennek kontójára a legundokabb természetellenes kicsapongásokat üzték titkos összejeveleik alkalmával. Katonáskodni szerintük nem szabad; a magántulajdon bűn. Az *öngyilkosság dicsőséges jöteit*. Aki koplalással végezte ki magát, hitvalló, aki kendővel fojtotta meg magát, vértanu; ezenkívül méreggel, érmegnyitással pusztították önmagukat. Szerintük nincs sem egyházi sem világi felsőbbesség; adót nem kell fizetni.

század barok templomépítészeti rendszere, csaknem tegnap épültek tünntetné fel, de ha egy imára belepünk, megkap a bennünket az a tókéletns bazilikai rendszer, mely egy John Ruskin kritikus szemének sem mutat hibát. A mellék-hajók karsu gyámoszlapai, a főhajónak kereszt-beütő s egymásba szövedő bolthajtásaihoz alkalmazkodó gyámivei és velencés színpompák márvány ékítmények, még ha nem fogódniuk el a legenda bűbájától, akkor is nehezen tudnánk képét adni! A főoltárt I. Lipót császár által ajándékozott óriás ezüst gyertyatartók világítják meg sejtelmes fényben ragyogtatva az aranykoronás Istenanyát gyermekével. Ezt az oltárképet a hagyomány szerint Lukács evangelista festette ciprusfára s V. Orbán pápa ajándékozta a tersatoi egyháznak.

A hegy aljáról 400 lépcső, a Scalá Santa vezet fel a bncsujáró helyhez, a lépcsőfokok homoruk már a világ ájtatos zarándokainak térde nyomától, kik enyhülést, vigasztalást és reményeséget meríteni vándorolnak a Majka Bozja Tosatska házához . . .

A tenger kék színébe öltözködött s úgy néz ki, mintha egy nagy csöndes tó volna. Melyben fehér vitorlásmadarak ringatóznak: aranyzöld a folyondár, ezüstszürke a szembenéző kopár Karst-oldal, az elmulás színeiben pompáznak a templom előtti fensík százados gesztenyéi, lábaink alatt a fehér kikötő város fénylik, a partszegélyen elszórt házak kiválnak a völgyhajlások örököző ruhájának ráncáiból; várat, templomot, tornyot és keresztet fényel önt el a búvós-bájos forró nap-sugár, odabent pedig, a bazilika tőmjéntől lékes levegőjében hívők serege térdreborulva kéri a Csodatévő Szent Szűz mennyei segítségét.

UJDONSÁGOK.

— **Egyházmegyei hírek.** Lechner János ráckevei és Töke István törökbalinti segédlelkészek kölcsönösen áthelyeztettek.

— **A sz-fehérvári vízarádás által károsultak javára.** Dr. Saára Gyula polgármester ivén adakoztak 1909 február hó 16-ig bezárólag.

Zichy Jánosné grófné	50— k.
Zichy Lujza grófnő	25— k.
Zichy Viktoria grófnő	25— k.
Nikorty Julia	—50 k.
Berger Karolina	—50 k.
Pethő József	1— k.
Szilády György	—70 k.
Geiger Dezső, Sopron	10— k.
Özv. Bokor Benőné	2— k.
Fiáth István, Középhantos	50— k.
Heller Ábrahám és fia	10— k.
Komáromi János	3— k.
Nagy Ignác	20— k.
Lipcsay Lajos	2— k.
Dr. Kisteleki Károly	10— k.
Pisky László	5— k.
Keresztes Zsigmond	5— k.
Mayrhofer Ferencné	20— k.
Özv. Szeffü Ignácné	2— k.
Fehér Linka	2— k.
Enczmánné	2— k.
Császár nővérek	5— k.
Molnár Béla	2— k.
Báró Mandorff Géza	5— k.
Özv. Röck Pálné	10— k.
Szuborics Jenő	20— k.
Belvarosi egyházi	—60 k.
Dr. Prohászka Ottokár	200— k.
Richter Engelbertné	2— k.
N. N.	700— k.
Lőw-Lambertné	2— k.
Összesen	1192.30 k.

Folytatólagos közlés a jövő számban.

— **A növedő-egyesület** folyó hó 21-én délután 4 órakor, a Mantz-óvoda nagyteremben, szindarab, szavaltat és énekbi álló farsangi ünnepelet rendez, melyre a mélyen tisztelt közönséget ez uton hívja meg a Patronage vezetősége.

— **A Fejérvárcsurgói ker. fogy. szövetkezet** évi rendes közgyűlését f. hó 14 én d. u. tartotta meg, mely alkalommal az elnök indítványára Debreczeni Gyula volt elnöknek

szives fáradozásaiért jegyzőkönyvi kivonatban köszönet szávasztatott. A közgyűlés a felmentvényt úgy az igazgatóság — mint a felügyelő bizottságnak megadta.

— **Hymen, Oberndorff** Hugó gróf cs. és kir. kamarás e hó 20-án vezeti oltárhoz Abbáziában **Zichy** Paula grófnőt, néhai **Zichy Jenő** gróf és neje szül. Rödern Hermin grófnő leányát.

— **Elmozdított jegyző.** Dunay József cecei jegyzőt állásából elmozdították. A határozatot a belügyminiszter is jóváhagyta.

— **A függetlenségi kör** tegnap esti választmányi ülésen elhatározta, hogy március 15-ki ünnepélyét a Ponty-vendéglőben 15-én, hétfőn este 8 órakor tartja. Az ünnepi szónoklat megtartására **Manndorf Géza** báró országgy. képviselőt kéri fel. Az Erzsébet-liget melletti szabadság szobor kiegészítése javára eddig közel 2000 kor. gyűlt össze, a melyre **Saára Gyula** dr. polgármester maga 1300 koronán felül gyűjtött, a minapi színházi előadás pedig közel 400 koronát jövedelmezett. **Bory Jenő** szobrászművész erősen dolgozik a szabadság szobor méltó kiegészítésén.

— **Népszövetségi batyuból.** A fehérvárcsurgói népszövetség tagjai (100) a kath. kör helyiségében e hó 20-án. Batyubált tartanak.

— **A Jótékony Nőegylet sorahuzása.** Felkérem a tisztelt közönséget, hogy a székesfehérvári jótékony nőegylet által folyó hó 23-án tartandó tárgysorsjáték sikeréhez a nyermény tárgyak adományozásával hozzájárulni kegyeskedjenek. Nyermény tárgyak f. hó 21-ig özv. dr. **Dubovszky Károlyné** urnó lakására (Megye-tér, dr. **Lauschmann-féle ház**) küldendők. Szőgyén-Marich **Julia** védnök.

— **Táncfőzérke.** A székesfehérvári kath. legényegyesület febr. hó 23-án, Távirda-utca 6-ik számú helyiségében táncfőzérkét tart.

— **Az építészeti szakosztály** tegnapi ülésén a Deák Ferenc utcai iskola építési ügyével foglalkozott. Az ülés az ügyet nem vitte előbbre, t. i. azt hozta javaslatba, hogy a városnak egy fél évre egy új erőt kell alkalmaznia az építkezésre. A mérnöki hivatalnak ellenvetése lesz a felvetett terv ellen.

— **Távozó állatorvos.** Szabó Samu állatorvost, aki eddig Seregélyes községben volt, most Rácakévére választották meg.

— **Elmaradt közgyűlés.** Az Iparoskör f. hó 14-ére hirdetett közgyűlése, a tagok közönye folytán, nem volt megtartható. A legközelebbi közgyűlés napjával március 7-ikét tűzték ki.

— **A Magyarországi Munkások Rókkant-és Nyugdíjgyűléte** helybeli fiókpénztára e hó 20-án tea-estélyt rendez. Az estélyen a fiókpénztár elnöke, **Havranek Antal** felolvasást tart, azonkívül program is lesz. A műsor kezdete este 9 órakor. — fiókpénztár 1909. évi március 7-én, vasárnap délután 2 órakor, a városház nagytérben tartja meg tizenkettedik évi rendes közgyűlését.

— **A ref. szeretet-estélyen** valaki egy női karmantyut cserélt fel, míg egy másikat ott hagyott tulajdonosa. Az elcserelt karmantyú a rendőrségen átvehető.

— **A kereskedelmi és iparkamarának** választás utján leendő megalakítása tárgyában a kereskedelemügyi miniszter leirata értelmében Fejérmegye és Székesfehérvár szab. kir. város együttesen képezvén egy választó kerületet, mint ilyen, a kamarai tagok választását vegyes bizottság előtt eszközöli, melybe a városi törvényhatóság 1 tagot, a vármegye 2 tagot nevez ki, elnökét pedig a vegyes küldöttség maga választja. Az alispán e vegyes küldöttség tagjaiul **Vértessy József** és **Molnár Béla** ügyvédek nevezte ki.

— **Közelem.** A fejérmegyei missio-egyesület elnöksége tisztelettel kéri mindazokat, a kik az egyesület célját előmozdítani óhajtják, hogy azt esetleg könyvek adományozása által is eszközölhetik, esetleg pénzadományokkal is szolgálhatják. Az adományok **Radnich Imre** elnökéhez küldendők **Kálózra**.

— **A vízvezeték.** A vízvezetési bizottság ma d. u. 3 órakor ülést tartott, hogy tisztázza s

ha lehet előbbre vigye a vízvezeték ügyét. Az ülést vezető **Saára Gyula** dr. polgármester előtárta aggodalmait, hogy vízvezeték munkálataira hirtellett pályázat nagy kockázattal járhat. Ha a gallériákra és mélyfúratu kutakra nem egyszerre írják ki a pályázatot, akkor előre nem látható nagy költségek terhelhetnék a várost, mint Temesvárt és Komárom városát. — Ezzel szemben **Winkler Vilmos**, **Vigyázó Imre**, **Rauscher Béla**, **Diebala György** és **Winkler Nándor** azon az állásponton voltak, hogy csak a mélyfúratu kutakra kell kiírni pályázatot, mert amint a vízjelentkezés mutatja, a gallériákra talán nem is lesz szükség, másrészt másképp eltölödnek a építkezés ideje. A bizottság végre abban állapodott meg, hogy a közgyűlésnek javasolja a szerződés megkötését az építómérnökkel a szabályrendelet, felterjesztésének azonban elodázását javasolja, mert a víz használat díjait csak akkor lehet megállapítani ha az építkezés költségvetése tisztázódik.

— **Mohán** folyó hó 14-én kitűnően sikerült batyubált tartott **Moha** és környékének uri közönsége.

— **Baleset.** **Timódi Sebestyén** helybeli kereskedőség hétfőn korcsolyázás közben bal lábát törte.

— **A spanyol inkvizíció.** **Verő Janka** jutalomjátéka, „**A Boszorkány**“ a megszokott keret és hangulat szerint mutatja be azokat a borzalmasságokat, amelyek *spanyol inkvizíció* néven ismeretesek. A komolyan látszó történetírás, a lexikonok, köztük a **Pallas Lexikon** is borzalmas világításban mutatják be a spanyol inkvizíció néven ismert és rémregényekbe illő kínzásokat. Ezek révén ment át mindez a köztudatba is. Az igazságos történetírás régóta szükségét érezte annak, hogy a spanyol inkvizíció cégere alatt árult vádaknak szemébe nézzen. Nálunk **Ballagi Aladár** dr. egyetemi tanár, a ki tudvalevőleg protestáns ember s egyik legalapabb tudósunk, vezetője a magyar történetírásban azoknak, a kik a spanyol inkvizíciót nem vallásellenes gyűlölet alapján, hanem az igazságos történeti kutatások útján mutatják be. Akadémiai székfoglalója ezzel foglalkozik. Mai számunkban épen a keddi előadásból kifolyólag egy rendkívül érdekes cikkcsorozatot közlését kezdjük meg. *Nem kérünk előre semmit, csak azt, hogy olvasóink olvassák el* s lehetőleg terjesszék el minél szélesebb körben. Győződjék meg róla mindenki maga, hogy mennyire lehet a szerzőnek igaza s mennyire kell hitelt adni **Llorentnek** az a posztata papnak, a ki az inkvizícióról elterjedt rémes felfogásoknak történeti műveiben és regényeiben tulajdonképpen forrása. A közlemények szerzője **Petrányi Ferenc** kalocsai tanár. Hogy érdekesen s alaposan ír, mindenki meggyőződhet róla, ha csak egyetlen fejezetet is elolvass irataiból.

— **Teaestély.** A Székesfehérvári Iparoskör folyó hó 23-án. Kedden este 8 órakor a kör helyiségében (Kossuth-u. 9.) humoros előadások s táncal egybe kötött Teaestélyt rendez. A részt óhajtok **Hein Mártonnál**, **Kossuth-u. 2.** jegyezhetnek elő. Belépő-díj téval együtt 70 fillér.

— **A községi kut sorsa.** A múlt decemberben ellopott Seregélyes község kutjának deszkáit. A nyomozó csendőrök csak most akadtak rájuk — ágy alakjában. A tolvajok **Szöllősy György** és **Koll István** t. i. ágyat csináltak a kut deszkáiból maguknak. Megfizetnek érte a törvény előtti

— **Vasutasok.** A szfvári vasutasok temetkezési egyesülete vasárnap tartotta évi közgyűlését a **Latzkovits-vendéglő** nagytérben. Izzó hangulat, fojtogató füst, vérben forgó szemek és

egészséges rikoltások jellemzik a gyűlést. **Vita** volt elég. Az elsőre az adott impulzust, hogy **Récsey** — az egyesület egyik tagja — nem adta meg a legutóbbi év választmányi üléseinek jegyzőkönyvére a felmentvényt. Szóvá tette ugyanis a választmánynak eljárását, melyből azt következteti, hogy a választmány nem tett eleget kötelességének, azaz el karja altatni a zászló-ügyet. Nosza lett erre kavarodás! **Felugrott** az elnök, **felugrott** a jegyző, aki magát érezte megvádolva **Récsey** szavaiban. **Récsey** meg akarta szavait magyarázni: az elnök meg is adta neki a szót. Hanem... Van ott egy igen gyanús és obskurus törekvési frakció, amely egyesületi életre való érettségnek nagyobb dicsőségére belefajította vad és a szó szoros értelmében durva lármájába **Récsey** szavait. Miattuk nem lehetett megejtetni a tisztújítást sem. Ugy, hogy a gyűlés befejezés nélkül szétoszlott. **Epen ezért** még sok dolgot, amit mindenesetre el akarunk mondani, egyelőre fenntartunk magunknak.

— **Anyit** azonban most is konstatálunk, hogy a jobb (?) időkből visszamaradt vörös frakciónak, — mely modoros (?) viselkedésével önmagát multa felül: még mindig igen erős a — hangja.

SZINHÁZ.

Kedd, febr. 18.

Verő Janka jutalomjátéka.

A boszorkány. **Irta Sardou.** Mindenekelőtt a darabválasztásról szólnék. Első sorban is az intencióról, ami **Sardouval** ezt a darabot íratta. **Mikor Franciaország** „szabadság és egyenlőség“ álarca alatt megkezdte a harcot a kath. egyház ellen, szüksége volt olyan szindarabokra is, a melyek az egyházat és annak embereit a képzhető gyűlöletes színben tüntetik fel. A történetírásnak nincs területe, amelyen a hazudozásnak tágabb tere nyílhat volna, mint mikor az inkvizíció rémhistoriáit emlegetik. **Sardou** tehát kikéjeleghette magát a kath. egyház elleni gyűlöletben, a mikor olyan korba helyezte a meséjét, a melyben a gyűlölet terített asztalon szolgáltatja a legizesebben és leggraffináltabb módon elkészített támadásokat. (Mai tárcánk épen erről szól.)

Maga a darab remekül van megírva. **Sardou** mint drámaíró mesterien szötte össze a fonalakat, hogy nemtelen célját, a gyűlöletkeltést elérje. Talán túlságosan sok is benne az idegyűző elem, a mely még a férfiember lelkületét is igénybe veszi. Valóban érezzük, hogy az enervált, kiszapult franciának van szüksége anyai izgalomra. Hogy szellemessége, mesteri meséje kitűnő, említettük már. **Verő Jankának** pedig nagy napja volt. Ebbe, a nagy szenvedélyeket, mélységet, lelki átalakulásokat tükrözőtő darabba illet bele az ő nagy intelligenciája, igazán ritka, értékes színművészi tudása. Talán a **Tolvajban** látuk még őt ilyen hatalmasnak. A szerelem vadágát, mindent letipró diadalmalkodását, a gyűlölet végtelenségig menő féktelenségét oly mesteri erővel jellemezte, hogy teljes és tökéletes elismerésünkkel kell őt honorálni.

A közönség egyértelműleg osztozott is ebben a felfogásban. Először is zsúfolt házat hozott össze, a mely még az orkesztert is megöltötte. Azután valósággal tüntetett elismerésével. A tapsnak, a lelkesedésnek alig volt határa. **Virágot** pedig annyit kapott **Verő Janka**, a mennyit **Kormos Ilonkán** kívül eddig senki. És aztán milyen virágokat?! Nem sablonosat, a melyet eddig rendszerint láttunk, hanem a kertészművészet remekét. A nagy négylevelű lóher, fölékesítve gyöngyvirággal, ibolyával, szelencével; egy műkertet ábrázoló állvány szintén mesés ügyességgel felékesítve — mindkettő **Kümmel Béla** Kossuth-utcai műkertész és virágkereskedő remeke.

A színészek jól játszottak. **Déri** ugyan sokszor rideg volt, ami rekedtsége mellett kétszerezen kiütöközött. **Kovács** kis szerepében roppantul imponált. **Borbély Lili** mint alvajáró menyasszony meseriesen alakított. **Tombrány** és **Sinkó** oly meglepő alakítást nyújtottak kis szerepükben, hogy nyílt színen kaptak tapsot. Egyébként az egész társulat csaknem kivétel nélkül munkában és tűzben volt.

MEGHIVÓ.

**A BODAJKI KERESZTÉNY
FOGYASZTÁSI SZÖVETKEZET
ÉVZÁRÓ KÖZGYÜLÉSÉT**

1909 március 2-án délután 3 órakor
tartja a bodajki Kath. Kör helyiségében
melyre a tagok meghívotnak.

Tárgy:

1. Az igazgatóság és felügyelő bizottság jelentése es az évszámó számadások betérjesztése.
 2. A felmentések megadása.
 3. Aelnök választása.
 4. Öttagu felügyelő bizottság választása.
 5. A tiszta nyereség feletti határozat.
 6. Indítványok ha a közgyűlés előtt nappal az igazgatósághoz beadattak.
- Bodajk. 1909. február hó 12-én.

Az igazgatóság.

ZILZER MANÓ

férfi-, fiu- és gyermekruha raktára

Székesfehérvár, Szőgyény-Marich-utca.

Allandóan nagy raktáron mindenféle

férfi-, fiu- és gyermekruhák

ugyszintén

papi öltönyök,

Ferenc József-kabát,

köpenyek (havelok)

bőr kabátok, utazó bundák,

raglán-felöltők, kabátok.

Alulirt légszeszgyár igazgatósága a legjobb minőségű sziléziai darab kőszénből előállított

Coakszának

métermázsája 4-40 koronáért a légszeszgyárban ajánlja azon kedvezmény mellett, hogy aki 3 métermázsát, vagy ennél nagyobb mennyiséget vesz egyszerre, annak a légszeszgyár a saját fuvarán a coakszot helyben a házhoz (a ház kapujáig) szállítja fuvardíj nélkül. Az ugyanazon kőszénből előállított

Kátrányának

métermázsáját pedig 6 koronáért ajánlja szintén a légszeszgyárban, előleges készpénzfizetés ellenében. Vagon rakományként külön megjegyzés szerint. Kátrányunk nagyon alkalmas szőlőkarók festésére és mindennemű fa konzerválására.

Székesfehérvári légszeszvilágítási társulat igazgatója

MRAZ V.

HIRDETÉSEK

jutányos áron felvétetnek a kiadóhivatalban Szent István-tér 1.

A Bodajki Keresztény Fogyasztási Szövetkezet

Vagyon.

Mérleg-számlája 1908. évről.

Teher.

	K.	f.	K.	f.		K.	f.	K.	f.
Készpénz			231	29	220 Részvény á 10 kor.	2200	—		
Árukészlet			7594	05	Felnemvett osztalék	592	93	2792	93
Adósok			3640	58	Kölcsön számla	2338	49		
Felszerelés			2562	87	Kamat számla	126	80	2465	29
1 drb. Központi részvény			100	—	Áru folyó számla			1923	16
Hiteliszövetkezeti törzsbetétek			268	—	Felszerelés mint holttőke			2562	87
					Tartalék alap mult évi összege	3909	12		
					Folyó évi 50%	371	71	4280	83
					Egyenleg mint nyereség			371	71
			14396	79				14396	79

Kiadás.

Nyereség-vesztesség-számla.

Bevétel.

	K.	f.	K.	f.		K.	f.	K.	f.
Házbér			450	—	Nyers bevétel			3684	16
Személyzeti számla			1068	66					
Adók és illetékek			379	35					
Tűzbiztosítás			69	28					
Üzleti teher számla			973	46					
Tartalék alapra	371	71							
Egyenleg mint nyereség	371	71	743	41					
			3684	16				3684	16

Év elején tagja volt a szövetkezetnek 174 tag 279 részvényyel.
Év végén " " " 162 " 220 "

Bodajk, 1909. január hó 10-én.

Szentiványi Károly, elnök.

Magyar Sándor, alelnök.

Fehér Sándor, Hegyi Mihály, Herman Ferenc, Ivanits József, Krár István, Medve János, Mooró Mihály,
Hegyi Imre, Pap Móricz, Sábicz Márton, Zahola Károly, Sábicz György,
mint választmány.

Jelen zárszámadásokat átvizsgáltuk, helyeseknek és az üzleti könyvekkel igazoltnak bizonyítjuk.

Bodajk. 1909. január 17-én.

Andocsi Ferenc, Laszczik Lóránt, Füst József, Schweighardt József, Rózsa György,
mint felügyelő bizottság.